

EESTI SAARTE KOOGU

✉ Tallinna 19, 93811 Kuressaare, Saaremaa

ESK ÜLDKOGU 3. juunil 2022.a. Osmussaarel

Koosoleku protokoll

Algus kell 14.00, lõpp kell 17.00

Osavõtjad: Kohal 17 liiget, volikirja alusel 10, üldkogu on otsustusvõimeline

Koosoleku juhataja: Riina Kaljulaid

Protokollijad: Liina Miks ja Annely Holm

Osalejad: Üldkogul on kohal/ esindatud üle poole ESK liikmetest (47 liiget seisuga 12. aprill 2022), kokku 27 liiget.

Koosoleku osalesid häältega:

1.	Riina Kaljulaid	Ruhnu
2.	SA Osmusaare Fond (Rita Koppel)	Osmussaare / SA
3.	MTÜ Pakri Kultuuripärand (Jana Stahl)	Pakri /MTÜ
4.	Jüri Lember	Kõinastu
5.	Terje Lilleoks	Prangli
6.	Lääne-Harju vald (Käti Teär-Riisaar)	KOV/Pakri
7.	Tiiu Aro	Saaremaa
8.	Naissarlaste Kogukond (Tõnu Kaljuste)	Naissaar/ MTÜ
9.	Svea Aavik	Manija
10.	Margit Kaljulaid	Ruhnu
11.	Patrik Göransson	Naissaar
12.	Kassari Haridusselts (Priidu Tikk)	Kassari/MTÜ
13.	Muhu vald (Meelis Mereäär)	KOV/Muhu
	Muhu vald (Annely Holm)	KOV/Muhu
14.	Rein Lember	Abruka
15.	Lääne-Nigula vald (Aivo Hirmo)	KOV/ Lääne-Nigula
16.	Vilsandi Külaselts (Rein Tafenau)	Vilsandi / MTÜ
17.	MTÜ Pakri Saarte Kogukond (Jana Stahl)	Pakri /MTÜ

Volikirjadega on esindatud järgmised liikmed:

1	Maret Kaljulaid	Ruhnu	Riina Kaljulaid
2	Kaarel Lauk	Ruhnu	Riina Kaljulaid
3	Hillar Lipp	Saaremaa	Riina Kaljulaid
4	Arvo Kullapere	Vilsandi	Riina Kaljulaid
5	Leo Filippov Saaremaa vald	Saaremaa	Tiiu Aro
6	(Kristiina Maripuu) Manõja Kultuuriselts	Saaremaa	Tiiu Aro
7	(Mark Soosaar)	Manija	Svea Aavik
8	Külli Laos	Kihnu	Svea Aavik
9	Juhan Bernadt	Pakri	Patrik Göransson
10	Ants Varblane	Vormsi	Patrik Göransson

Koosolekul osalesid hääleõiguseta: Aivar Viidik (Riigikogu/Hiiumaa), Keskkonnaministeriumist Hanno Zingel, Kadri Hinrikus ja Liina Miks (ESK tegevskretär)

Esitatud päevakord:

1. Rannakaitsevöönd
2. Püsielanik
3. Loomade tapmine ja väärindamine väikesaartel
4. Liikmemaks
5. ESIN konverents Kihnus
6. Jooksvad teemad, väikesaarte ühendamine laevadega (A. Viidiku lisatud)

1. Rannakaitsevööndi muutmine

A.Viidiku kokkuvõtte. Riigikogu keskkonnakomisjoni liikmed algatasid eelnõu KOVidele suurema otsustusõiguse andmiseks ehituskeeluvööndi vähendamisel. Eelnõu lükati tagasi. LKS sätestab, et mandri Eestis on EKV 100 m 1m samakõrgusjoonest, saartel ja Narva Jõesuus on see 200m. Algne mõte seaduse muutmiseks tuli 2020 aastal Saaremaalt. Põhjenduseks oli, et madalates rannaäärsetes kohtades on vee kõikumise tõttu raske arvestada samakõrgusjoont, et kus see piir siis on. Õiguskantsler on seaduse sõnastust analüüsinud – kas 200 meetrit hakatakse lugema veepiirist või 1m samakõrgusjoonest. Seadust annab hetkel mitut moodi tõlgendada. KeM kinnitas, et seaduses on mõeldud ikka 1m samakõrgusjoont. KeM algatab LKS muudatuse, et parandada sõnastust nii, et oleks üheselt arusaadav, et piiriks loetakse 1m samakõrgusjoont. Üldplaneeringuga kaasas käiv dokumentatsioon peab sisaldama püsiva üleujutusala uuringut. See tähendab seda, et aastate lõikes on uuritud rannajoont ja määratletakse ala, kus on püsiv, regulaarne üleujutatav ala. See võiks edaspidi asendada 1m samakõrgusjoont ja sellest hakataks lugema 200 m EKVd. Üldplaneeringus on võimalik vähendada EKVd ka mitte üksikute kinnistute kaupa, vaid ka piirkonniti. Näiteks Hiiumaal kõigub EKV 75-200 meetrini. Kui inimesele ja varale ei teki looduslike tingimuste tõttu ohtu, siis on üldplaneeringu alusel võimalik EKVd vähendada. Ehk olemasoleva seadusandluse baasil on võimalik üldplaneeringus KOVil endal EKVd väga edukalt reguleerida. Lisaks on üldplaneeringus kehtestamisel avalikustamised ja kaasamised ja seega peegeldab see kogukonna tahet ja kokkulepet. Praegu

jääb ikkagi kehtima 200 meetri EKV kõigil saartel. Tagasilükatud eelnõu mõte on juba praegu seadustes sees.

Arutelu:

Eestseisus samuti arutas teemat ja jõudis samuti seisukohale, et 200 m EKV võiks jääda. Samas toodi välja, et rannajoon on pidevas muutumises – osaliselt meri viib kallast ära ja teisest kohast jälle tuleb juurde. Kas see tekitab edaspidi probleeme üleujutusala määratlemisega?

Praegu on võimalus teha üldplaneeringut muutev DP. Siis vaadatakse läbi ja kui ei ole vastuolu, siis saab siiski võimaluse ehitada. A. Viidik- mina ei poolda, et selliseid DP tehakse.

Planeeringu protsess peaks ikkagi olema piisavalt ettenägelik, et ei peaks seda pidevalt muutma. KOV saab väga palju detaile kehtestada üldplaneeringuga – kinnistu suurus, hoonete miljöo jne.

Oluline on, et ei ehitataks kinnistutele, millel ei ole juurdepääsu. Muhu kogemus –

üldplaneering on kinnitamise faasis – kogu rannajoon vaadati üle ja kooskõlastati muudatused Keskkonnaametiga. Olulised aspektid olid ehitussurve rannaaladele ja põldudele. Eesti mõistes on saartel madala viljakusega põllumaad. Kuidas on veekasutusega- kas saab kuidagi piirata veekasutust? Osades piirkondades võib olla probleem, et vett on vähe või ei ole. Näiteks Viimsi

vald on teinud põhjavee varude uuringu ja tulemus oli väga kehva, vee puudus on suur. Ka Muhus on olnud arutelu põhjavee kasutuse osas- kuna uuring puudub, siis on keeruline otsustada, kas lubada uusi kaevusid või mitte. Näiteks Osmussaarel on põhjavesi 120 meetri sügavusel. Suurtes KOVides võib tekkida olukord, et kõikidesse väikestes küladesse ei jõua üldplaneeringu arutelu. Ajaloolise õueala mõiste- sinna peaks kindlasti ka tulevikus saama ehitada EKVd. Aksi juhtum: H.Zingel – sinna inimesed ostsid maa ja teadsid, et sinna ehitada ei saa. Tegemist on ka maastikukaitsealaga. See tekitab veel omakorda piiranguid. Kuigi seal on olemas varemed, siis seal siiski ehitada ei tohiks. Arutatakse erinevaid kuuldusi selle olukorra kohta. Kaitseala loodi kahetuhandete alguses ja lisaks kotkale on seal ka muid loodusväärtusi. H. Zingel: 1994 võeti vastu ranna ja kaldakaitsevööndi kaitsmise seadus ja siis käis kaldakaitsevööndi vähendamine ainult keskkonnaministri käskkirjaga. Euroopa Liiduga liitumisel liikus see rohkem planeeringute poole. Vana statistika näitab et aastas esitati ca 120 taotlust, millest umbes 1/3 kiideti heaks – just peamiselt vanadele varemetele. Suund on selles suunas, et ikkagi planeeringutega lahendatakse rannaaladele ehitamine.

A. Viidik – KAH alad – asula ja küla lähedaste metsade majandamise protsessi kaasatakse kohalik kogukond. Muhus kogemus – RMKga arutati üldplaneeringus läbi kahe KAH ala määramine – ümber surnuaia ja seikluspargi. Neid alasid ei raiuta. Ka Vilsandilt hea kogemus RMKga- raieplaanid arutati kohalike elanikega läbi.

Randa väikeste ehitiste ehitamine – saunade, tünnisaunade rajamine mere äärde. Nii Osmussaarel kui Naissaarel on sama kogemus. Üks on elukeskkond mere ääres. Teine on paadikuurid/võrgukuurid/saunad mere lähedal.

Ehituskeelu vöönd ikkagi määrab ära – sadama alale võib ehitada paadikuure/võrgukuure kui planeering näeb seda ette. Näide Viimsi vallas - on palju ebaseaduslikke ehitusi, mis on ära seadustatud.

R. Koppel: Ka pärandkooslused on loomulikult väikesaartele pääsemise, hooldamise ja seal elamisega seotud.

R. Kaljulaid – kokkuvõte. Kas ESK toetab, et väikesaartel säiliks 200 meetrit EKV?

Väikesaartel ikkagi võiks olla erisused. Et saaks näiteks sauna mere äärde panna. Hetkel on meelsus ikkagi erinev- tundub et erinevatel saartel on erinevad asjaolud. Üks seisukoht on, et kui randa ehitamine läheb vabaks, siis võib tekkida oht, et ranna äärne ehitatakse täis. Praegu see kaitseb randade täisehituse eest. Leitakse, et seaduses peab ikkagi erisus olema, et kohalike elutingimusi ei piirataks.

A. Viidik- selle regulatsiooni korraldamine on ikkagi KOVide ülesanne. Seadus meid ei piira.

Kas väikesaartele saaks teha erisusi? H. Zingel - Üldistatult ei peaks olema vaja võrgukuuri või ratastega sauna rajamiseks EKVd ära kaotada. Planeering on ikkagi tugev relv ja võimalus selliste olukordade lahendamiseks. Tihti tuleb ikkagi ka kaitsealade piirangutega arvestada. Tegemist on ikkagi eranditega. Arutelud rajatiste rohkem lubamine EKVs on käimas ja suund on sinnapoole. Kohapealset arusaama ja kogukonna arusaama peaks kindlasti tugevdama.

Kokkuvõte ESK seisukohast. Toetada kõikidele saartele, s.h. väike-, suur kui ka meresaartele, EKV 200 m ulatuses. Samas kui randa on jätkuvalt lubatud ehitada rajatasi (teenindamiseks vajalikud abihooned, mis ei ole elamiseks mõeldud) ajaloolise asustuse piirides.

2. Püsielaniku teema

R.Kaljulaid: Pikka aega on otsitud definitsiooni püsielaniku mõistele. PVS defineerib püsielaniku mõiste paragrahvis 2 lõige 6. Suureks probleemiks on suvitajad, kes püüvad saarega seotud küsimusi lahendada, aga samas on nad huvitatud ainult suvistest küsimustest. Hea variant ei ole sissekirjutus, kuna paljud suvitajad kirjutavad end sisse, kuid elavad alaliselt mujal. Väikesaarte seadus määratleb, et püsielanik elab alaliselt saarel ja on ka rahvastiku-registris küla täpsusega kirjas elanikuna. Paikkonna eripära mõistet tulenevalt väikesaarte seadusest § 3 lg 3 ja 5 on kasutatud Ruhnu vallavara kasutamise korras. Näiteks väikesaared saavad ise teha nimekirja alaliselt saarel elavatest inimestest. Alaline elanik on see, kellel ei ole teist kodu ja tema alaline elukoht on saarel. Näiteks Pranglil on üle 200 elaniku, aga tegelikult kohal elab palju vähem inimesi ja üldkogu kvoorum ei tule kokku. Lahenduseks oleks nimekiri püsielanikest või siis volikogu otsus, et kui kvoorum ei tule kokku, siis tehakse koosolek olemasolevate inimestega.

Eestseisus tegi üldkogule ettepaneku PVS § 2' muutmiseks, et alla 5 elanikuga väikesaar ei kaoks väikesaarte nimistust ära. Seda kriteeriumit tuleks muuta. **Ettepanek üldkogule, et kui 5 püsielaniku kriteerium ei ole täidetud 5 aastat, siis arvatakse saar väikesaarte nimistust välja kuuendal aastal.**

Praegu on periood 6 kuud. Ehk kui arv langeb alla 5, siis arvatakse püsielastusega väikesaarte nimistust välja.

Arutelu:

Miks üldse peab olema inimeste arv sätestatud? Kui kasvõi üks inimene seal elab, siis on see ju asustatud saar. Tahame seaduse muudatust. See käib läbi riigikogu.

Ettepanek, et seaduse muudatuse taotlemisel võiks vaadata läbi kogu seaduse, et kui soovime veel midagi täiendada. Otsustati, võiks läbi vaadata kogu seadus ja teha ministeeriumile oma ettepanekud. Sisemine kooskõlastusring – KOVID, saarevahid jne.

Riigihaldusministrile esitatakse muudatused. Näiteks PVS paragrahv 2' lõige 2 ära muuta: mitte „kuuel kuul, vaid viiel järjestikusel aastal”.

Oluline, et oleks koostöö väikesaarte vahel. See ei ole väga keskmiste ja suursaarte teema.

Ettepanek. Püsielastusega väikesaar on see saar, kus elab vähemalt üks sissekirjutusega inimene.

Otsustati – detsembriks võiks saada seaduse muudatuse ettepanek valmis ja Muhu üritusel kinnitada.

Ettepanek riigile - Osmussaar on ajutiselt välja langenud toetatavate väikesaarte nimistust palume leida võimalust toetada teda samaväärselt 2023 aastal, kuna hetkel ta juba uuesti vastab püsielanike arvu nõudele. Koopia kiri saata ka Lääne-Nigula vallavalitsusele ning KOV kirjutab sellele toetuskirja.

3. Loomade tapmine ja väärindamine väikesaartel

A. Holm: Väikesaartel on loomade tapmine oma tarbeks lubatud. Müüa teistele toiduks ei tohi. Väiketapamajade nõudeid on leevendatud. Oluliseks takistuseks on ametniku kohapeal viibimise nõue. Looma võib erandkorras kohapeal uimastada, veretustada ja eemaldada tal sisikonna, kuid loom peab olema viidud tapamajja 2 tunni jooksul peale seda.

Arutelu: igale saarele ei pea olema rajatud tapapunkt. Vajalik oleks ka transpordi organiseerimine. R. Kaljulaidil hea kogemus Saaremaa VTA ametnikuga. Võiks ikkagi keegi teha ära tunnustuse väikesaarel. Saaks kasutada Muhu väiketapamaja enesekontrolliplaani ja selle järgi teha mõne väikesaare tapapunkti tunnustamise taotluse.

Mis on kvalifikatsioon järelvalveametnikule, uurime välja. Näiteks jahimeeste kvalifikatsioon.

4. Liikmemaksu muutmine

R.Kaljulaid: MTÜde liikmemaks on praegu € 25.- aastas, eraisiku liikmemaks on olnud € 15.- aastas. Liikmemaksu laekub aastas ca 3500 eurot. Praegu on liikmete hulgas 9 valda ja nendelt laekub suurem osa liikmemaksust ehk ligi 3000 eurot.

Ettepanek kehtestada uued liikmemaksud järgnevalt: MTÜde liikmemaks 50 eurot ja eraisikute liikmemaks 30 eurot aastas ning KOV-dele vastavalt valemile 200 eurot aastas iga tema haldusalas oleva saare kohta, kes on ESK liige pluss 10 senti iga saareelaniku kohta jooksva aasta 1. jaanuari rahvastikuregistri seisuga.

Saaremaa vald on seni maksnud ainult väikesaarte elanike arvu pealt, Saaremaa saare elanikke arvestamata ning soovib jätkata sama valemiga. Põhjenduseks on suurem hulk (väike)saari - Abruha, Vilsandi, Kesselaid, Vahase ja Saaremaa.

Otsustati: muuta liikmemaksu suurust vastavalt ettepanekule. Kehtestada uued liikmemaksud alates 2023.a.

5. ESIN septembris Kihnus

R.Kaljulaid: 11 riiki on liikmed. Igal aastal on aastakoosolek- üle aasta liikmesriigis ja Brüsselis. **Toimub 6.-9. september Kihnus.** Hetkel planeeritud 20 Eesti osalejat ja 30 välismaa osalejat. Europarlamendist osalevad T. Pitchula, N. Sturwarld jne. Töökeel on inglise keel, aga konverentsil on ka sünkroontõlge. Konverentsi teemaks on „Habitability“ ehk elu võimalikkus väikesaartel. Suur rõhk on poliitikutel, kes tegelevad saarte küsimustega. Osavõtutasu on 300 eurot. Eesti osalejate omaosalus võiks olla ca 150 eurot. Hetkel koostamisel EASi taotlus. Lisaks küsisime toetust ka Jaak Aabi poolt, osaliselt võimalik ka sealt ehk kulusid katta. Eelarve 15 000 eurot. Omaosalus ca 5000-6000 eurot. Järel-eksursioonid väikesaartel 9. septembril. Praegu on võimalus Manija, Ruhnu, Osmussaar, Muhu, Prangli, Hiiumaa. Kas huvi selle vastu on, saame teada 1. augustiks, kui reg. tähtaeg. Järgmine ESINi organiseerimiskoosolek on 15. juuni ja siis paneme paika registreerimise vormi. Omainimestele teeme Doodle küsitluse. Välismaalastele teeme registreerimisvomi.

6. ESK avalik pöördumine

ESK avalik pöördumine (tekst lisatud protokollile). Mitmete inimeste koostöös koostatud. Keskkonnaministeeriumile ja kultuuriministeeriumile. ESK juhib tähelepanu järgmistele

teemadele: väikesaarte püsiasiustus, liigirikkad pärandkooslused, liigirikkus koostöös inimesega, püsiasiustuse taastamise takistamine. Ettepanek avalikuks ja saarte elanikke kaasava koostöö alustamiseks koostöös pärandkultuuri spetsialistide ja teadlastega. Lisada vihje ESINile. Tööplaani näeb ette, et esitatakse kõigepealt ministriumitele läbivaatamiseks ja siis edasi pöördumine avalikustatakse. Pöördumise alla läheb Riina kontakt.

7. Transpordi teema

A. Viidik: Transport- riigikogu menetluses on Kaitseväge ja PPA laevastike ühendamine. Lisatakse VTA alused. See toob kaasa teatud tagajärgi. PPA suured laevad ühendatakse mereväe laevadega ja nad saavad ka pääste kohustuse/õiguse. Äriühing „Eesti Loots” likvideeritakse. MKM asekancler Kaupo Läänerand – oli kokkulepe, et luuakse eraldi struktuur tsiviillaevastikule, mis pakub teenust väikesaartele. Ta vastas, et see pole lõpuni kokku lepitud ja ta ei saanud ka kahjuks osaleda. Kuid ta on valmis, et seda edaspidi arutada, et kuidas seda kõige paremini teha. Kas siis edasi võiks liikuda nii, et eestseisus ja juhatus kujundavad seisukoha ja suhtlevad edasi. J. Lember- olen sellega hästi kursis, õpitud on välismaa kogemusest. Siiski tööühma liikmetel on segadus, et miks sellist struktuuri muudatust tehakse. Kavas on luua uus riigiasutus, mis osutab teenust teistele riigiasutustele. Samas riigiasutus ei saa esitada teenuseid teistele riigiasutustele. Siiski oluline väljendada koostöötahet ja pakkuda loogilisi lahendusi koostööks. Oluline, et teenus toimiks ja oleks taskukohane, kättesaadav. Võib juhtuda, et seda liitumist siiki ei toimu.

Järgmise üldkogu asukoht: Abruca. Aeg: juuni esimene nädalavahetus.

Lisatud:

Lisa 1 osavõtjate registreerimisleht

Lisa 2 ESK avalik pöördumine

allkirjastatud digitaalselt
Koosoleku juhataja

allkirjastatud digitaalselt
Protokollija(d)